

hodie in fletu et lamentatione. et cras cum chachinno paciter proferas. ne hodie super humum mundum quiescas et cras mollicie lecti delecteris. sed ad unam regulam carissime te constrige per quam possis placere et tibi meriti et primifortile exhibere. **Hec Effrem.** Et sic patet de discretiois virtute. **Filius.**

Dependo venerande pater etiam multa fieri in sancta religione. que perturbant mentem meam et sancta dalsant animu meum. nam multos aspicio in terra sanctu ordinem. habentes bonu propositu nec tamen perseverant in bono prout ceperunt. sed paulatim de die in diem desideria spiritualia in eis deficiunt. et se ad secularia concupiscenda effundunt. ex qua etiam occasione multa mala oriuntur. **In**surgunt namque ex hoc ambiciones officiorum et dignitatum dissensiones discordie invidie inobedientia et peccatis et dissolutio oris et inordinatio propter que omnia multa scandala fiunt in ordine. **De** his omnibus et alijs inconveniens. que modo versantur in religione obsecro ut velis mihi aliqua enarrare.

Capitulum VII Pater

Multa bene inconv

veniencia et inordinationes que plures in ordine fiunt. ut dicis. sed hec omnia habent ortu primo a negligentia conuersatione incipientiu. nam sunt nonnulli penitentes qui venientes ad sanctam religionem fortia facta agere proponunt. sed non perseverant. quia paulatim in virtutibus deficiunt. et sancta desideria in eis languescunt. de quibus per beatum Gregorium. xix. moralium. sic dicitur. **S**unt uonnulli qui ad conuersionem venientes non tales quales ceperunt perseverant. qui paulisper per emigmata temporum paciuntur detrimere

ta virtutum. sensim quippe in eis desideria sancta languescunt et qui robusta et fortia proposuerunt debilia et infirma consumant. sed electorum conuersatio plus finiendo peragit quam proponit inchoando et si tepidius prima inchoat feruentius extrema consumat. **E**t idcirco in fatigabilis in nouitate perdurat hec Gregorius. **T**ales igitur qui sic deficiunt a bono proposito habitum mutant assumptis vestem religiosam sed non animum neque mores quia vicia et acta veteris hominis non deponentes solum de habitu quem sumpserunt fiduciam habentes. **De** quibus dicit beatus Gregorius super ezechielem. **X** **S**epe enim videmus non nullos ad vocem predicationis quasi ex conuersione compunctos habitum non animum mutasse. ita ut religiosam vestem sumerent. sed antea vicia non calcarent. ire stimulis. agitari malicie dolore. in proximi lesione feruere ostensis quibusdam bonis ante humanos oculos superbire. presentis vite lucra inhyante querere et de solo exteriori habitu quem sumpserunt vite sanctis fiduciam habere. **Quibus** quid aliud dicendum est nisi hoc quod magister egregius quibusdam legis exteriora seruantibus loquitur dicens. **Q**uia in christo ihesu nec circumcisio aliquid valet nec preputium sed noua creatura. **N**on enim magni est meriti si quid forte erga nos agitur in corpore sed magnopere pensandum est. quid agatur in mente. nam presentem mundum despiciere. transitoria non amare. mentem medullitus deo et proximo sternere. contra illatas contumelias patientiam seruare. et custodita patientia dolorem malicie a corde repellere. egenis propria tribuere aliena minime abire. amicis in deo diligere. **ppE.**

deum eos qui inimici sunt amare. de afflictione proximi lugere. de morte eius qui inimicus est non exultare. **Hec** est noua creatura. ad veteres autem homines pertinet presentem mundum querere transitoria ex concupiscentia amare. mentem in superbiam erigere. pacientiam non habere. ex dolore malicie de proximi lesione cogitare. sua indigentibus non dare. atque ad multiplicandum aliena querere. nullum propter deum pure diligere. inimicicias inimicis reddere de afflictione proximi gaudere. cunctaque verusti sunt hominis quam vicem de radice trahimus corruptiois. **Hec** gre. **Huius** iusmodi autem defectus virtutum maxime causantur ex hoc. quod multi post perpetrata peccata ad deum per penitentiam redeuntes cum ceperint aliqua bona facere. statim iniquitatum suarum quas prius fecerunt obliuiscunt. et mentis oculos in quibusdam bonis operibus suis figunt quam si timerent districtorum venturi iudicis. plus metuerent de malis suis. quam de bonis minus perfectis exultarent. non enim absolutus est debitor. qui reddit multa sed qui reddit omnia. **Vel** quod prodest bonam vitam capere. et non perficere. magis quippe debemus inspicere bona. que nondum fecimus quam illa que egimus. **De** condictione huiusmodi hominum dicit **Beatus** gre. xxij. moralium. **A** Sunt nonnulli qui cum bona aliquid qua faciunt. iniquitatum suarum prius obliuiscunt. et cordis oculum in consideratione bonorum operum que exhibent figunt. atque eo se tam sanctos estimant. quo inter bona que agunt malorum suorum in quibus et foras adhuc multiplicati sunt. memoriam declinant. qui si districtorum iudicis vigilanter attenderent plus de malis suis metuerent. quam de imperfectis bonis exultarent. plus inspicerent quedam de his. que adhuc agen-

da sunt quoniam debitores tenerentur. quam quod operantes quedam iam debiti partem solvunt. neque enim absolutus est debitor qui multa reddit sed qui omnia. **Denique** quid prodest longum iter capere et non consummare. **Qui** ergo vitam eternam querimus. quid aliud quam quedam itinera agimus. pro que ad patriam festinamus. **Sed** quid prodest si carpiamus multa si ea que ad pueniendum restant negligimus reliqua. more itaque viatorum nequaquam debemus aspicere quantum iam iter egimus. sed quantum superest ut peragamus. **Amplius** igitur debemus inspicere que bona necdum fecimus quam ea que nos fecisse gaudeamus. **Sed** hoc propter humanam infirmitatem ut plus ei intueri libeat. quod sibi in se placet. quam quod displicet. **Plerumque** enim hoc vicio etiam temptantur electi. **Plerumque** eorum cordi suggeritur. ut bona queque fecerint. ad animum reuocent et securitatis iam leticia exultent. **Sed** si veri electi sunt ab eo quo sibi placent. mentis oculos diuertunt. omnem in se pacti boni leticiam deprimunt. et de his que se minus egisse intelligunt tristitiam reuertunt. indignos se estimant. et pene solli bona sua non vident. que in se videntur omnibus exemplum prebent. **Hinc** est quod paulus dum explet in se bona postponeret et si sola adhuc reliqua cogitaret que essent implenda dixit **Ego** me non arbitror apprehendisse. hinc est quod ut posset se humiliare de bonis. que agebat. studebat ad animum preterita mala redire dicens. **Qui** prius sui blasphemus et persecutor et contumeliosus. **Hec** gre. **Propter** talem igitur negligentiam. quam sic admittimus in sanctis virtutibus prout partes nostras profecerunt non proficimus. illos enim legimus de die in diem proficisse. nos vero utinam possemus in primo proposito permanere. ut non mi-

nus humiles timorati solliciti et mi-
nus feruētes in medio q̄ in principio
videremur. **S**z hęc iō nobis accidunt
q̄ p̄ dei misericordiā a pctis p̄penitē
ciā liberamur. ex hac alleuiacōz i con-
scia nostra p̄cipimus. et ex p̄sequēti
nos p̄pter hoc quādam leticiā ineptam
effundimus. q̄d satis volētibz p̄ficere
incautū est. **U**n̄ bea. ber. **N**ō sine cau-
sa cū sint nobis cū patribz eadem p̄ci-
pia. dispar valde p̄fectus iuemat
ip̄os em̄ de die i diē p̄fecisse legimus
et cursum cōsumasse. s̄z nūc magnus e-
stimat quis q̄ ip̄a p̄uersiōis p̄cipia
cōseruet. vt nō minus humil̄ timorū
sollicitus nō minus feruens i medio
q̄ in principio videret. **C**au-
sa aut̄ huius pessime apostasie hęc ē. q̄
cū p̄ dei misericordiā a peccatis libera-
mur et remissionē p̄sequimur pctōz ex
hac alleuiacōe et exoneratōe p̄scie. q̄n-
dam letā et iocūdā deuotionē p̄cepi-
mus. quā dū introitus in spiritū p̄uer-
tere deberemus et ex hoc magis ac ma-
gis seruire deo. iuxta **Grego.** Quanto
maiora beneficia a deo accepimus tan-
to ad seruiēdū ei grauius obligamur.
tandē letam et iocūdā fiduciā nō i
spiritū sed in exteriorē ineptiā p̄mu-
ramus q̄d est iniquitās maxima a qua
cautos nos facit apostolus vi. vob̄ in
libertatē vocati estis. cautū ne detis eā
in occasionē carnis. **U**n̄ ad omnē gra-
tiā nobis datam trepidemus timētes
ne indigne operemur i ea. q̄ aut̄ quos-
dam videmus feruētes eē in serui-
cio dei et in bonis operibz. Quosdam vero
vir ad parua faciēda p̄pelli hoc opera-
tur spiritus sanctus q̄ habitat i illis.
in istis vero non. **T**estatur hoc beatus
Bernardus sic dicens. **S**unt
namq̄ quidam in religione. qui ad
omnia vite necessaria vel exercicia nō
solum ambulant. sed et currunt. ymo

volant vt eis vigilie breues sed labo-
res appetibiles videant. alq̄ nō sic s̄z
cū timore et cū pudore vir ad yma cō-
pellimus. **U**n̄ hęc diuersitas. nisi q̄ il-
los ignis diuinus inhabitat. istos vo-
nō. **H**ec ber. **E** Qui vero sic frigi-
di sunt i amore dei. illis nō sapit lectō
nō oratō. nō deuotio. nō filētum. non
vigilie. nō ieiunia. nec cetera q̄ agunt
in sancta religione eis dulcescūt. et i
deo redet eos vita ordinata. **U**nde cō-
sequēter p̄ huiusmodi tedū desiderāt
et querunt occupari exterioribz offi-
cijs et occupatiombz. vt per talia tem-
poraliter consoletur. quia interiora
bona non sapiunt eis. **S**ed quia non
sunt radicati bene in timore dei et i san-
cta conuersatione. idcirco cum ad ex-
teriora agenda effunduntur seu occu-
pantur. ab omni boni operis statu era-
dicantur. valde em̄ in terrenis acibus
infrigidatur animus. si per intima
dona nō fuerit solidatus. **D**e quo vi-
dit beatus **gregorius** xij. moralium. **N**i-
si em̄ prius cor longo studio et diutur-
na conuersatōe indefiderijs celestibz
conualescat. cum ad exteriora agenda
refunditur. ab omni statu boni operis
eradicatur. **Q**uia sunt nonnulli qui
post p̄uersa itinera sanctas vias appe-
tunt. sed priusq̄ in eis desideria bona
robozentur. quedam illos presentis
seculi prosperitas accipit. que eos res-
bus exterioribus implicat. et eoz mē-
tem dum a calore intimi amoris retra-
bit frigore extinguit. et quicquid de vie-
tutum flore apparere videbatur interfi-
cit. **I**n terrenis quippe actibus valde
frigescit animus. si necdū fuerit per
intima dona solidatus. **S** **U**n-
de necesse est vt loca maiora in exte-
riora opera que humanis sunt necessi-
tariis profutura. illi exercenda sus-
cipiāt qui hęc diiudicare atq̄ semet

ipsos p̄mere ex virtute intima notentur nā cū infirmus quisq; vel ad locū regiminis vel ad exteriora agēda trahitur. quo quasi extra se ducit eradicatur. Quia arbor que radices prius in altū nō mittit cū ventoz impetu sterit. si se ad altā cervicē extollit eoz cū ad yma corruit. quo alci sine radice excrevit. **Hec gre.** Notandū tamen qd nōnunq; etiā religiosi viri p̄ officia exteriora et tpales curas occupantur. sed hoc faciūt nō ex ambitōe alicuius vanitatis seu solatiū tpalis. sed solo timore dei ac vtilitate pximi seu obediētia. et id tales nō deficiunt in bono p̄posito ac sancta cōversatione. sed potius merētur qz aliud habēt in desiderio et aliud exercent officio. **Desiderāt em̄ soli deo vacare sed tam p̄pter timorem eius nō renuūt tpalibus curis subiacere.** **G** Uñ sciēdum qd aliquis p̄t esse ī seculo dupliciter. vno mō p̄ p̄sentia corpale. alio modo p̄ mentis affectū. Quānis igif religiosi q̄ circa opa actiu e cure occupant sint in seculo fm̄ p̄sentia corporealem. nō tñ sunt in seculo fm̄ mentis affectū. qz in exteriorib; occupant nō quasi querentes aliquid in mundo. s; solum p̄pter diuinū obsequium. **Urū** tur em̄ hoc mundo tanq; nō vtētes. s; dicitū pauli. **De talib; be. gre. xvij. mora. sic di.** Cū p̄ster plerūq; etiam bono non terreno studio terrenis studiis implicari vñ sepius contingit vt qui solam celestem patriā diligūt. terrene patrie curis subiacere videantur. quoz tamen ministerium a p̄uatorum operib; plerūq; in actib; nōnunq; vtro ante supernum iudicem sola cogitatione discernitur. **Pleni** quippe superna sapientia et gratia discernunt. qualiter debeant ad aliud vacare intrinsecus et ad aliud extrinsecus occupari.

vt si forte occulta dei ordinarōe. aliqd eis nō appetentib; de huius seculi curis imponitur cedāt deo. quē diligūt et p̄ amore eius intrinsecus solam illius defiderent visitatōz alias visionē. **P**re timore vero eius impositam sibi extrinsecus humiliter expleant actionem. vt et deo appetāt vacare ex gratia dilectionis et rursum curas sup̄impositas ex condictione expleant seruitutis. **C**unq; occupationes extrinsecus prostreant. **I**ntrinsecus in animo eoz pacatissima quies tenet. **S**icut em̄ vigor mentis frenandis p̄est moribus carnis sic sepe super impositos tumultus occupationis bene regit aior qui etis. quia exteriores cure si peruerso amore nō appetūt. nō p̄fuso sed ordinato animo ministrari queūt. **S**ancti etiam viri nequaq; eas appetunt sed occulto ordine sibi sup̄impositas gemunt et quamuis illā per meliorem intentionez fugiant. tamen p̄ subditā mentē portant. **Q**uas quidē summope si liceat vitare festinant. sed timentes dei occultas dispensationes tenēt. quod fugiant. et exercēt quod vident. intrāt em̄ ad cor suū. et ibi consulunt quid velit occulta volūtas dei se seq; subditos debere esse summis ordinationib; congnoscentes. humiliant cervicem cordis iugo diuine dispēfationis. **Q**uis vero talis ē q̄ licet tumultus vltetur extrinsecus nōq; ad eius exteriora peruēiūt ita vt agatur aliud intrinsecus vtro. aliud extrinsecus teneat officio. **Hec gre.** **D**ebent igitur viri spirituales curam exteriorum occupationum assumere cum defuerint aliq; debito modo possent illa administrare. **U**nde beatus gre. xix. moralis sic dicit. **S**ciēdū ē qd cū pximoz causis exteriorib; q̄ apte deferuiāt desinit vñt h; quoq; qui spiritualibus viciis

plem sunt eorum infirmitati condescen-
tere. terrenisq; illorum necessitatibus in-
 quantum decenter. valent caritatis.
 condescendit se feruire. Nec redere ami-
 mum debet si sensus eius contemplati-
 spiritualium semper intendens. ali-
 quando pro dispensandis rebus mi-
 nimis quasi minoratus inflectit quo-
 niam illud verbum per quod constant-
 omnia creata. ut prodesset hominibus
 assumpta humanitate. voluit paulo-
 minus ab angelis minorari. **Quid i-**
 gitor mirum si homo se propter hominem
 attrahat dum creator hominum et ange-
 lorum formam hominis propter homines su-
 sceperit. **Dee gre. ¶** Et quauis religi-
 ois viris timentibus deum ac amantibus.
 nonnullis sit meritorium huiusmodi cu-
 ram exteriorum siue terrenum honorem
 subire. tamen quod sentiunt se propter ta-
 les occupaciones in cordibus suis in amo-
 re dei et facto desiderio impediri et men-
 tes suas per diuersas sollicitudines
 rerum temporalium dissipari. **Iudic-**
 co gemunt et conturbant. eo quod non habent eis
 vacare propter dei et deuotionem prout de-
 siderant et prius facere consueuerunt. et in
 deo hoc occupatio magis est eis quedam
 penalitas siue afflictio quam solatio.
 De talibus sic dicit beatus Gregorius v. mo.
 exponens illud iob. **Quare data est mi-**
 sero lux etc. **In scriptura sacra nonnullum**
 quod lucis nomine prosperitas. noctis
 autem appellatione huius mundi ad-
 uersitas designatur. **Unde et per psalmi-**
 stam dicitur. **Sicut tenebre eius ira et**
 lumen eius. **Quia enim sancti viri ita**
 prosperitatem seculi despicientes cal-
 cant sicut et aduersitatem eius calcan-
 tes tolerant. et per magnam mentis celsi-
 tudinem mundi sibi et aduersa et prospe-
 ra substernentes dicunt. **Sicut tenebre**
 eius ira et lumen eius. **Ac si apercius**
 dicatur **Sicut intentionem nostre for-**

titudinis eius tristitie non premunt. ita
 hanc nec blandimenta corrumpunt.
 Sed quod hoc ut diximus bonorum mentem
 etiam cum non subleuatur perturbat. **Sancti**
 viri qui se in huius exilij erumna mise-
 ros agnoscunt clarescere in eius pro-
 speritate refugiunt. **Unde bene nunc dicitur.**
 Quare data est misero lux. **Lux quip-**
 pe miseris datur quam hi qui sublimia pre-
 plantes esse se in hac peregrinatione mise-
 ros agnoscunt. claritatem transitorie pro-
 speritatis accipiunt. et tunc valde desleant
 quod tarde ad patriam redeunt. tolerare in-
 super onera honoris prope amorem eos
 eterno conterit. et gloria temporalibus
 arridet. qui dum cogitant que sint que in
 mis tenent et que sint. que de sublimibus non
 videtur. que sint. que se in terra fulciunt. que
 autem de celestibus perdidit prosperitatis
 sue merore mordetur. quod et si vident neque
 quod se ab ea funditus opprimi pensant
 tamen sollicitudinem cogitationem suam in
 amore domini et in eius dispensatione
 parti student. **Unde bene subditur**
 Et vita his qui in amaritudine anime
 sunt. **In amaritudine quippe anime sunt**
 omnes electi. quia vel punire se flen-
 do non desinunt. quod deliquerunt. vel
 se graui merore afficiunt quia longe
 huc a facie conditoris proiecti in eter-
 ne patrie gaudijs non sunt. de quorum
 corde bene per salomonem dicitur
 Cors quod nouit amaritudinem anime
 sue. in gaudium illius non miscebit alie-
 nus. **In amaritudine sunt namque cors**
 da reproborum. quia ipsis etiam prauis
 desiderijs suis affliguntur. sed eandem
 amaritudinem nesciunt. quia pensare
 quod tolerant sponte sua amaritudi-
 ne excecari non possunt. **Ac contra cors**
 bonorum amaritudinem suam nouit
 cui eternam exilij qua proiectus lacera-
 stelligit et quod sint tranquilla que perdidit.
 quod profusa. in quibus cecidit sentit. **Sed hoc**

amaricatu cor ad gaudium suu qñq
reducitur atq in eius gaudio extrane
us non miscetur qz his qui nūc ab hoc
merore cordis foras se per desideria
ejicit seclusus tunc ab illa intima solē
mitate eius remanebit. **U**t itaq qui in
amaritudine anime sunt mori mundo
funditus p̄cupiscunt. ut sicut ipsi in
seculo nihil appetūt ita iā a seculo nul
la obligatōe teneāt. **R** Et plerūq
contingit ut iā homo mūdum mente
non teneat. sed tñ mundus hominem
occupatōibz astringat et ip̄e quidem
iam mundo mortuus est. sed ip̄i mun
dus adhuc mortuus nō est. quasi enim
vivi adhuc mūdus eum p̄spicit. dū
alio intentū in suis actibz rapere con
tendit. **U**n̄ et paulus cū perfecte ip̄e se
culū despiceret et talem se videret ait.
mibi mundus crucifixus est et ego mū
do. **M**undus quippe et crucifixus fuit
rat. qz hūc cordi suo iā mortuū nō cur
tabat. sed et seip̄m mūdo crucifixerat
qui talem se ei exhibuerat ut ab eo q̄si
mortuus p̄cupisci nō posset. **Q**uia igitur
nec paulus mundi gloriā quere
bat. nec a mūdi gloriā querebat. et se
mundo et mundus sibi crucifixum esse
glorificabat. **Q**uō qz multi appetūt. s̄
tñ vsqz ad culmen extrinectōis om̄i mo
de nō assurgūt recte gementes dicunt
Quare data est et. **V**ita quippe ama
ricatis datur cū huius mundi gloriā
tristibus gemētibusqz tribuitur. in q̄
mimirum vita pena validissimi timo
ris se afficiūt. qz si et ip̄i mūdum non
teneāt adhuc tñ tales se esse metuunt.
qui a mūdo teneāt qz nisi ei quantulū
cumqz viuerēt hos ad vsum suū p̄cul
dubio nō amaret et mare etenim vīua
corpora in seip̄o retinet nā mortua ex
tra se protinus expellit. **S**equit̄. **Q**ui
expectāt mortē et nō venit. desiderant
quippe mortificare se fundit et ab om̄i

ni vita glorie tp̄alis extingere. s̄ ocul
tis sepe dei iudicij vel p̄esse in regimi
ne vel occupari iniunctis honoribz cō
pellūt. atqz inter hęc mortificationes
plenissimā indefinēter expectant. sed
expectata mortē nō venit quia eorum
v̄sus temporali glorie etiam nolens
viuit. quam tamen p̄pter diuinū timo
rem tolerant. sed intus quidem desi
derium pietatis. foras autem exple
m̄isterium ordinis. quatinus nec a
perfectione per intentionem recedat
dispositioni conditoris per superbiā
cōtradicans. mira etenim diuinitatis
pietate agitur. cum is qui p̄fecto cor
de ad contemplationem tendit huius
m̄isterijs occupat. ut etiā m̄icis
inferioribz eius m̄es p̄fecta p̄ficiat
et quo seip̄m in p̄fectum respicit
inde ad humilitatis culmen p̄fectior
efficī. nōnunqz enim p̄fecti vici v̄si
desideriorum suorum detrimenta to
lerant. inde maiora luera conuersis ad
l̄qs portāt. quia dum eis vacare ut ap
petunt non licet rapere secū alios qui
bus admiscerentur libet. **S**ic ergo mira
dispensatione pietatis dei ut v̄n se de
spectores estimāt. inde locupletiores
ad celestis patrie constructionem sue
gant. nōnunqz vero idcirco ad accep
ta desideria minime perueniunt. ut ip̄
sa interueniente tarditate. ad eadem
desideria relaxato mentis sinu dilata
tur et que extenuari fortasse iplera po
terant magna dispensatione agitur ut
repulsa crescant. **S**ic quippe mortifi
cari appetunt ut iam perfecte si liceat
conditoris sui faciem contemplantur
sed eorum desiderium differitur ut p̄fi
ciat et tarditatis sue sinu inmitatur ut
crescat. **U**nde bene sp̄osa i spon̄i sui
desiderio anxians clamat. **I**n lectulo
meo p̄ noctem quesiui. quem diligis
aīa mea. q̄siui illū et n̄ inveni absconditū

Sponsus. dum querit ut nō inuentus. ardētī? q̄rat̄ et differit ut q̄rēs spon-
sa capatioz reddita multiplicius quā
doḡ inueniat qd̄ querebat. Sequitur
Gaudetq̄ vehementer cū inuenit
sepulchz. Sicut em̄ sepulchz locus ē
in quo abscondit̄ corpus. ita diuina
contemplatio quoddā sepulchz ē mē-
tis. quo absconditur anima. Quasi eī
huic mundo adhuc viuimus. cū men-
te in eum foras agamur. sed mortui ī
sepulchro abscondimur cū mortifica-
ti interius in secreto eterne p̄templa-
tionis celamur. Sancti igit̄ viri ab ī-
portunitate desiderioz sp̄aliū. a tu-
multu inuiliū curaz. a clamore per-
sistentium perturbationū semetip-
sos sacri verbi gladio mortificare nō
desinūt. atq̄ intrus ante dei faciem in
sinu mentis abscondunt. De quibus
Paulus dicit Mortui em̄ estis vos et
vita vestra abscondita est cū cristo in
deo. Qui em̄ mortez querit. gaudet cū
sepulchz inuenit. qz quo mortificare
se appetit valde adiuuentaz requiē cō-
templationis hylarescit. ut extrictus
mundo lateat et a cūctis exteriorz rez
et sp̄aliū p̄turbatōibz intra sinū se in-
tini amoris abscondit. *Dec gre. Ecce*
quō de uon viri a religiofi iuri oc-
cupantur cū curis rerū sp̄aliū. q̄ ves-
to ipas occupatōes exteriores subeāt
p̄pter timorē dei et obediētiam quā su-
perioribz suis exhibent hoc faciūt.
Ecōuerso illi timore et amore dei
carent qui secularibz curis libenter in-
tendūt. et quanto magis p̄ exteriores
occupatōes mente distrahūtur tanto
frigidiores ī dilectōe dei et celesti desi-
derio efficiūtur. De hoc p̄ beatus gre.
dicitur. Intenti em̄ curis secularibus
tanto insensibiliores intrus efficiūtur
quanto ad ea que foris sunt studiofio-
res efficiūt. vsu q̄ppe terrene cura ce-

lesti desiderio obdurefcit aī? et dū ip̄o
vsu suo durus efficit̄ p̄ actōez seclī ad
ea emolliri nō valet. que pertinēt ad
caritatē dei. *Dec gre. Qui ve-*
ro sic induratur p̄ affectū inordinatū
in actōibz seculi p̄sciētā acquirat p̄su-
sam. cū aut̄ in se requiē p̄pter remorsū
conscientie inuenire nō poterit cuz in-
tentōe foras egredit̄. et in his que for-
ris sunt hoc est in voluptatibz carnali-
bus et lasciujs et ceteris malis dlecta-
cionē querit. De hoc bea. aug. in glo-
sa super psalteriū dicit Quisq̄ in cor-
de p̄mitur mala p̄sciā. inquietū habet
cor. q̄ autem quietū non habet cor. ha-
bitare ī corde suo libenter nō potest ta-
les foras exeūt a seip̄is cum intēōe.
et de his que foris sunt circa corpus
delectantur. quietem in nugis in spec-
taclis in luxurijs et in omnibus ma-
lis querunt. et qua re sibi volunt esse be-
ne extra quia non est in illis intrus bñ
unde gaudeant in conscientia. Dec
aug. Si tales qui sic sunt per-
concupias seculi et carnis dissipati.
querunt in hoc mundo prosperari ali-
os rebz et honoribz p̄cellere. quietē q̄
est in monasterio repurant laborem.
Curam vero et fatigationem quā ha-
bent in rebus secularibus existimāt de-
lectationem. Ista tangit Beatus gre-
gorius. xvi. moralij. sic dicens Quis-
quis in hoc mundo prosperari appet-
tit. ceteros rebz transcendere et hono-
ribz tumere. huic mirum cura secu-
laris in delectatione est quies in la-
bore. Valde enim fatigatur si desit cu-
ra secularis qua fatigat̄. peruersē em̄
mentes inde delectabiliter pascunt̄.
vñ p̄ inquietudinē īcessatē agāt. Dec
gre. Qui igitur sic viuunt et salem dis-
solutā vitā ducūt. hūm quidē religi-
onis deferunt sed concupiscentijs car-
nis dediti mūdo viuūt. Vñ qñ eos cū

secularibus personis occupari vel puer
fari contigerit. habitu et gestu se esse
religiosos simulant et quod non sunt quod predicant
etiam in hypocritis vitium incidunt. quorum
studium est non virtutes amare. sed
vitia palliare et regere. De quibus dicit
beatus Bernardus. **H**ypocritarum non in corde sed in facie est. omnes
sunt habitu et vulpes actu et crudeli-
tate lupi. Neque enim est apud eos vir-
tutes colere sed celare vitia. **D**e beato.
Post hypocritam sequuntur etiam alia vitia
quae monachos tales inordinatos ap-
prehendunt scilicet superbia avaricia. quae in
religiosis sunt valde reprehensibilia.
De superbia eorum dicit beatus Bernardus.
Magis ammiranda est superbia mona-
chorum quam luciferi. ille superbiuit in celo.
isti in cenobio. ille in deliciis. isti in mi-
seriis. ille opus omni lapide precioso.
isti in sacco et cilicio. **R**e de aua-
ricia vero eorum dicit beatus Hieronymus. Qui
amat pecunias deum amare non potest.
Si peculiaritas in monachis sit neque
concordia neque pax in congregatione eorum est
vel erit. Quid est monachi habitus nisi
despectio mundi quod ergo mundum de-
spiciunt qui querunt aures. ubi aures ibi et
vicius. placet tibi cristi militia non que-
ras lucra. Post huiusmodi aures vitia iam
permixta monachum inordinatum et disso-
lutum multa alia inconuenientia sequuntur.
Non sunt multi fratres inordinati
in diuersis partibus. quibus monasterium
vel ambitus carcer est. lectio abho-
minatio. quies ueratio. silentium tedius.
Si tales rerum temporalium damna gemunt
ruinam vero virtutum non plangunt ad la-
crimam punctos rudes et indocti ad
recitandum fabularum nugae faciendi cum
stant ad orandum non plorant nec suspi-
rant. Cum vero sunt in auditorio ridet
et in cachinno exaltat vocem suam. et
alia quamplura satis reprehensibilia et abho-

minabilia. qui solent exercere religio-
si inordinati et dissoluti. Quorum exer-
cibilem conuersationem. Anselmus in
quodam auctoritate tangit sic dicens.
Sunt quidam in congregatione. qui faci-
unt ad oculum seruitium quibus clausura
carcer est. caritas cathena est. praeuentione
pedes. lectio abhominatio. quies uer-
atio. silentium amaritudo. meditatio falsi-
tium. Si tales ad discurrendum huc atque
illuc prompti. et alacres ad sedendum. in
claustro egri et debiles ad precandum te-
num bruti et muti. ad tractandum de bobus
et ouibus astuti et acuti. damna rerum
temporalium gemunt et plangunt. ruinam
virtutum non dolent nec sentiunt ad inueni-
endum lacrimarum punctos rudes et in-
docti. ad recitandum fabularum nugae fa-
cundi et faceti. Cum stant ad orandum nec
plorant nec suspirant cum sedent in audi-
torio in risu et cachinno exaltant vocem
suam. Abbari adherent pro cibis et po-
tibus potius. quam pro vite merito aut fan-
ctitate. Priorem obsequuntur per quam
portiuicula quam expectant. non pro
spiritualibus exercitiis quae ipsi non amant.
In psalmodia stertunt et somniant in le-
cto terrahunt et diiudicant. isti tales se
se ignorant mundum amant. desideria
carnis adhuc suspirant. ab ignorantia
sui oritur securitas. ex concupiscentia
mundi leuitas. ex desiderio carnis su-
perflua cura et cordis anxietas. Secu-
ritas reddit eos tepidos. leuitas va-
gos. cura diuisos per securitatem repe-
facti vacant per leuitatem. a preceptis
mollescunt. per anxiam curam turbantur
et anxii fiunt. **D**e anselmo. **B**eatus
etiam Bernardus huiusmodi per-
uersas ac viciosas hominum condie-
tiones reprehendens dicit. **P**ro homine uel
ad mensam. tardus ad ecclesiam portus
ad potandum. sicut eger ad psallendum pugil
ad fabulam. somnolentus ad uigilias. promptus

ad loquendum. sed inuitus ad psallē-
dum. p̄mptus ad detractōem sed tar-
dus ad orōnem. inuidie amator. chri-
sti p̄secutor. festucam respiciens s̄ tra-
tem non p̄siderans. alterius mala con-
temnens sed sua non deserens ceteros
resp̄ndis. sed reipsum non corrigis
malicie inuentor sed discipline desti-
tor. amicus vitiōz sed hostis virtutū
Hec sunt que hōiem excecant et a deo
sepant. hec sunt que hōiem p̄uersuz ad
veritatem faciunt p̄uersum monachū
demoniacū. christianū antichristū. hec
ber. **E**x his igit̄ dictis iam p̄missis
colligere possumus ad quātas inordi-
nationes et dissolutōnes deuenerit sta-
tus monachoz. **Q**uod itēz beatus ber.
p̄memorans vitam et p̄uersatōnem de-
testabilem quorundam modernozum
monachoz sic dicit. **Q**uis in princi-
pio cum ordo cepit monasticus ad tan-
tam crederit monachos inertiam de-
uenire **Q**uantū distamus ab his qui
in dieb̄ antonij exiterunt monachi
Siquidem illi cū se inuicem per tem-
pus ex caritate reuiserent tanta ab in-
uicem auuiditate panē angeloz p̄cipie-
bant. vt corpi cibo p̄mitus oblit̄ di-
em plerumq; torum ieiunis ventrib̄.
non mentib̄ transigerent **E**t hic erat
ordo rectus q̄n̄ digniori parti plus als
p̄ius seruebat̄. nobis autem p̄ueniē-
tib̄ in vnum iam non est dominicā ce-
nam manducare. panes quoq; celestē
nemo est qui requirat. nemo qui tribu-
at. nihil de scripturis. nihil de salute a-
nimaz. sed nuge et risus et verba profes-
tun̄ inter p̄randendum. quantum fau-
ces vapiō tantū aures p̄seunt rumo-
rib̄. quib̄ totus intentus modum ne-
scias in edendo. interim autēz fercula
ferculis apponunt̄. et p̄ solis carnibus
a quib̄ abstinent̄ grandium pisciū cor-
pora duplicant̄. tantoq; acuratioze et

arte cocoz p̄pantur. quatenus quā-
tuoz et quicq; ferculis deuoratis prima
non impediant nouissima. nec fatie-
tas minuatur appetitū. veter quippe onē-
ratur dum nescit. sed varietas tollit fa-
stidiū. et dum iam stomachus crebris
ructationib̄ impletū se iudicat. necd̄
tamen curiositas satiat̄. **I**nfelix ergo
stomachus cum omnia suscipe cogit̄.
oppressus magis obruitur q̄ reficitur.
et iam vero sic surgenti a mensa quid a-
liud liber nisi dormire. **S**i autem ad vi-
gilias indigestum stomachū cogere
surgere non cantū sed planctū potius
extorquebis. **V**iroz etenim vnde in-
ter monachos tanta intemperantia inci-
bis et potationib̄. in vestimentis et le-
cristernis. in equitaturis et p̄struedis
edificijs molescere potuit. **E**cce em̄
p̄citas putatur auaricia. sobrietas au-
steritas credit̄. silentiū tristitia repu-
tat̄. **E**contra remissio discretio d̄. lo-
quacitas affabilitas. cachinnatio io-
cunditas. mollicies vestimentozum et
equoz fastus honestas lector. superflu-
us cultus mundicia. cumq; hoc alteru-
rum impendimus caritas appellatur
Ista enim caritas destruit caritatē. hec
discretio discretionem p̄fundit. talis
miscdia crudelitate plena est. qua vi-
delicet ita corpi seruitur vt anima in-
guletur. hec bernar. **E**cce videmus quā-
ta indecentia dissolutio et inordinatō
per religiosas p̄sonas modo geritur in
sancto ordine. et ideo merito dolendū
Nam quilibet qui sic peruerse
agit in quo abrenūciavit seculo. **I**lle
vocatus est quippe monachus ad ordi-
nem p̄pter hoc vt tribulatōnem sustine-
at. et de seculari leticia ipse sollicitus
est. **V**ocatus est ad nuditatem. ad siti-
ad vigilias. ad lamentatōem. ad faci-
rumitatē et humilitatē et ceteras virtu-
tes. et ipse in omnib̄ cōtrarium facit.

Quid igitur talis monachus faciet cuius iudicatur? fuerit in extrema hora mortis sue. De huiusmodi religiosus abbas est Eusebius in quadam omelia sic dicens est. In quo huic seculo renunciasti si hinc rursum requies secularem requiris. in tribulationem qui per vocatus es. et tu de seculari periculis leticia in nuditate vocatus es. et tu de vestimento suorum dium habes. In firmo quoque vocatus es. et aqua rennuens vinum bibere delectaris. ad plium nihilominus inuisitatus et sine armis spiritualibus tu progredi cupis. Ad vigilias quoque vocatus es. et tu inercia somni atque pigritia resoluveris ad fletum. et ad lamentationem vocatus es. et tu cum chachinno risum effundis. In taciturnitate vocatus es. et tu multiloquio vano delectaris in separatione vocatus es. et tu vicinitatem negligentium vitam suam non refugis. hunc regem te regni sui vocavit christus. et tu que terrena sunt sapis. In mansuetudine et humilitate vocatus es et tu superbo et elatus incedis. In assiduam meditationem et collationem ubi vocatus es. et tu omnis huiusmodi spacium fastidire incipis. Et quod ei in illa die dicturus es si tua vitia expurgare neglexeris. queso dilectissimi sic agite ut cum fiducia simus ante tribunal terribile et magni regis et in conspectu militum sanctorum. **Hec Eusebius abbas.** **U** Est etiam aliud quod satis reprehensibile est in sancta religione videlicet de prelati et subditis nam sunt nonnulli prelati. qui propter statum prelationis. quem habent super alios. se extollunt subiectos sibi respiciunt. et quos potestate precellunt etiam vite meritis se precellere credunt. cum tamen sapientiores existimant se esse. quod vident se ceteris amplius posse. cum laudant extollunt et tales se esse credunt. quales se foris audiunt. **X** Sed quilibet prelati suam fragilitatem

rem debet aspicere et se in corde suo humiliare ac per humilem conversationem suis fratribus studeat se reformare. et tunc zelo dei peccantibus. per censuram iusticie debet obviare. De talibus prelati beatus Gregorius xxvi. moral. super illo verbo Deus potest non abiciat cuius ipse sit potens sic dicit. In usu vite mortalis. quedam ex se metipsis sunt noxia. quedam vero ex his que circa ipsa sunt. Ex semetipsis quedam noxia sunt sicut peccata atque flagitia. quedam vero nonnunquam nobis ex his que circa ipsa sunt nocent. sicut temporalis potentia. magna est enim temporalis potentia. que apud deum meritorum summum de bona administratione regiminis invenit nonnunquam tamen qui preminet ceteris relatione cogitationis intumescit. et tunc ad usum eius cuncta subiacent. tunc ad virtutem velociter iussa implent. dum omnes subditi si qua bene gesta sunt laudibus efferunt. male gestis autem nulla auctoritate pradicunt. Dum plerumque laudant etiam quod obiurgare debuerunt seductus ab his que infra subdunt supra se animus attollit. et dum foris in medio favore circumdatur. intus veritate vacuatur. atque oblitus sui in voces se spargit alienas. tale se credit. quale interius discernere debuit. subiectos respicit. eosque equales sibi nature ordine non agnoscit et quos forte potestate excesserit transcendisse etiam se vite meritis cunctis se amplius estimat sapere. qui bus se videt amplius posse. Plerumque tamen subiectorum affluentia animus inflatur in flurum superbie ipso potentie fastigio lenocinante corrumpitur. Omnis enim potestas causa regentis indiget vita. igitur bene hanc exercet ille. qui scit per illam super culpas se erigi. scit etiam cum ceteris equalitate promereri. Humana enim mens plerumque extollitur. etiam cum nulla potestate fulcitur. quanto magis in

Liber .I. Dist. III. Ca. VII.

altum se erigit. et cum se etiā potestas adiungit. Cū ergo potentie tpalis misterium suscipit summa cura vigilandi est. ut sciat quisq; et sumere ex illa quod adiuuat et purgare quod temptat et se equalem cuius illa ceteris tenere. et se tñ peccantibus zelovtrionis preferre. Quam discretōez agnoscimus si paulum imitemur. paulus bene agētibas fratrib; prelatū se esse nesciebat cū diceret. Non q; dominamur fidei vestre sed adiutores sumus gaudij vestri. Atz ilico subiunxit. fide em̄ statis. Ac si diceret. ideo nō dominamur fidei vestre. q; fide statis. equales ei vobis sumus vbi vobis stare cognoscimus. quasi se prelatum fratrib; esse nesciebat cum diceret. facti sumus puuli in medio vestry. nos aut; seruos vestros habetis per ihesum christū. sed tñ cū culpa que corrigi debuisse inuenit. ilico se magistrus esse recoluit dicens Quid vultis. in dāvenā ad vos. hęc grego. **A** De subditis etiam sciendū q; sunt nōnulli fratres pventuales qui prelatos suos in factis suis djudicant et etiam super eos murmurant. et mores eorū per verba indecentia corrigunt. seipos vero incorrectos relinquunt. nec aliquā diligentia adhibent ut proprium statū ordinent ad pfectum virtutis. Quādoq; etiam cogitant si in dignitate aut officio essent melius disponere vellent q; illi ordinare hęc. suum autē statum in quo sunt nec sollicite discutiunt nec emendant. **B** Sed quilibet devotus ac religiosus subditus suam psciētiā respiciat. et prelatorū suorū facta non iudicet nec reprehendat. Et quāvis forte fuerit in eorū vita quod iure reprehendi possit. ipsi tamen ppter hoc suo superiori reverentiā exhibere nō omittant. opa tamen eorū si qua reprehensibilia sunt imitanda non sunt. Attēde

re etiam debet subditus q; potestas regiminis siue prelatura nō potest admistrari sine studio cure temporalis. Unde q; ipsi exant in exteriorib; occupationib;. inde subditi sine omni sollicitudine melius vacare possunt in terlandib;. Et cuius subditus ac religiosus in suo claustrō ac ambitu existens bonis morib; et virtutib; rutilat. suum superiorem qui curam exteriorē gerit non accuset. De hoc tractat beatus grego. xv. mox. sic dicens Subditoy mēs ad custodiam humilitatis edomaf. si infirmitas ppria incessanter attendif sed tunc vires nostras examinare veraciter negligim;. cū de nobis fortia credimus. et idcirco eos qui nobis psunt districte iudicamus. Quo enim nos ipsos minus agnoscimus eo illos quos reprehendere nitimur plus videmus. **C**ōmunia hęc mala sunt que sepe a subditis in prelatos. sepe a prelati in subditos pmittunt. q; omnes subditos qui presunt minus q; ipsi sunt sapientes arbitrant. Et rursum qui subiecti sunt rectorū suorū actiones iudicant. et si ipsos regimē tenere ptingeret. se potuisse agere melius putant. Unde plerumq; fit q; et rectores minus prudenter ea que sunt agenda videant. q; eorum oculos nebula elationis obscurat. Et nōnunq; is qui subiectus est hoc cū prelatus fuerit facit quod dudū fieri subiectus arguebat. Et p eo q; illa que iudicauerat pperat saltem q; iudicabat erubescit. Igit; sicut prelati curandū est ne eorū corda singularis sapie loc; supior extollat. ita subiectis puidēdū est ne suorū rectorū facta displiceāt. Si aut; magistrorū vita iure reprehenditur. oportet ut eos subditi etiā dum displicent venerent. Sed hoc est solerter inveniendū. ne aut quem venerari necē est imitari appetas. aut quem imitari de-

n. ij.

spicis venerari premissas. subtilis enim via tenenda est rectitudinis videlicet et humilitatis. ut sic reflexibilia magistrorum facta displiceant. quatenus subditorum mensa seruanda magistri reuerentia non recedat. Sunt vero nonnulli qui si parum quid de spiritali puerfatione inchoant cum rectores suos temporalia agere et terrena considerant. mox ordinem supne dispensationis accusant. quod nequaquam bene ad regendum prelati sunt. per quos puerfationis infime exempla monstrant. Sed hi nimirum dum tempore se a seniorum suorum reflexione negligunt culpe sue negligentibus meritis suis usque ad reprehensionem auditoris excedunt. cuius profecto dispositio inde ab humilibus rectior agnoscitur unde ab elatis non recte iudicatur. quod enim potestas regiminis administrari non potest sine studio temporalis. Aliquam oportens deus mixta dispensatione pietatis vult tenere spiritualium mentes a terrena cura disiuncte sunt. onus regiminis duris ac laboriosis cordibus iniungit. ut tanto hi exterius sollicitudinibus libenter elaborant. In exhibitione quippe suscepti oneris per ipsos quoque utilitatibus subditorum dure vie tolerande sunt humane seruituris. Et sepe ut dictum est misericors deus quos tenere diligit eos sollicitate ab externis actionibus abscondit. Nam et plerumque paterfamilias ad eum laborem seruos dirigit. a quo subtiles filios suspendit. Et inde filii sine veritate decori sunt. vnde serui in puluere fedantur. **C** Quod quod recte in ecclesia diuinitus agatur ipsa tabernaculi constructione signatur. Ad moysen quippe diuina voce precipitur ut ad tegenda sancta sanctorum ex bisso cocco atque iacincto vela texerent. iussumque est ut protegendum tabernaculum vela cilicina et pelles ex-

tenderent. que nimirum vel pluuias vel ventos vel puluerem tolerarent. Quid ergo per pelles et cilicia quibus tabernaculum regitur nisi grossas hominum mentes accipimus que aliquando in ecclesia occulto dei iudicio quantumvis dure sint preferunt. que quod seruire curis temporalibus non remittunt. quod ut temptacionum ventos et pluuias de contrarietatibus huius mundi portent. Quid vero per iacinctum coccum bissum quod signatur nisi sanctorum vita tenera vel clara que dum caute in tabernaculo sub ciliciis absconditur. sua integra pulcritudine seruatur. ut enim intra interiora tabernaculi bissum fulgeat coccus chlorus et iacinctus ceruleo colore resplendeat. desuper pelles et cilicia imbres et ventos et puluerem portent. Qui igitur et magnis virtutibus in sancte ecclesie sinu proficiunt propositorum suorum vitam despicere non vident cum vacare eos rebus exterioribus vident quod hoc quod ipsi securi intima penetrant ex illorum adiumento est. qui contra percellas seculi huius exterius laborant. Quam enim candoris sui gratiam retineret si bissum pluuia tangeret. aut quod fulgoris et claritatis coccus et iacinctus ostenderet si hoc susceptus puluis fedaret. Sit ergo desuper textura cilicij fortis ad puluerem. sit inferius color iacinctus aptus ad decorem. ornamentum ecclesiarum qui solis rebus spiritualibus vacant. regant ecclesiam quos et laborum temporalium grauat. Nequaquam ergo contra rectores suorum exteriora agentem. murmurat is qui intra sanctam ecclesiam spiritaliter iam fulget. si enim tu secure interius ut coccus inutilis. cilicium quoque propter accensas. hoc grege. **D** Circa hoc etiam notandum quod sunt nonnulli subditi. qui cum aspiciunt prelatos et superiores suos vite inordinate et voluptatibus deservire ac negotiis secularibus nimis intendere. eo audacius ad lasciuias et

ad alia inconuenientia etiā ipsi solent
frena laxare. qz tanto minus timēt ex
cedere 7 inordinate uiuere quanto ma
gis p̄siderant illos qui eis deberent p̄
esse viam veritatis ac discipline decli
nare. De hoc beatus greg. in mora. sic
dicit. Sciendū est qz qd̄ a minoribus
voluptuose agit maior disciplina co
hibet. Cum vero maiores ipsi volupta
ti deseruiunt nimis minoribus lasciuie
frena laxant. Quis enim sub discipli
ne p̄stricōne se retineat. qm̄ 7 ipsi qui
ius discretōnis accipiunt sese volup
tibus relaxāt. Quia p̄tra nos hostis tūc
vehementius vires accipit. qm̄ 7 ip̄os
qui p̄ custodia discipline p̄relati sunt.
sibi seruire leticie cognoscit. tanto em̄
licentius ad feriendū occupat. quāto
7 hi qui intercedere poterant volup
ti vacant. Sic etiam dum p̄ utilitate
subditorū rectores nimis temporalibus
curis interuiunt. pleriqz eoz exemplo
decrepant. qd̄ verum valde quis eē ab
neget curā curari a pastoribus terrena q̄
celestia sollicitius vident. Hec grego.

E Nouere etiam forsā aliquos
potest. cur omnipotens deus nōnullos
qui videbant esse bone 7 sancte vite et
tate permittat 7 in p̄ctm̄ cadere. De
hoc sciendū est qz sunt plures cause. p̄
ter quas hoc accidere solet. Nam sunt
nonnulli qui aliquam virtutē habent.
vel etiam plures per quas innotescunt
hominibus 7 ideo venerant. sed in quibus
busdam virtus sine peccatis occulte in
uoluti sunt que a proximis ignorantur.
7 ideo dñs qui est inspector cordium
nonnunqz tales in aperta vitia cadere
permittit vt cognoscant ab alijs mani
feste quales sunt qui prius in occulto
vitiosi fuerunt. Est 7 alia causa p̄pter
quam permittunt in peccatum cadere
videlicet superbia vel elatio. Sunt nā
qz nonnulli qui castitatis virtute p̄emi

nent sed humilitatem cordis non ha
bent. 7 cum occulte per superbiam eri
gunt manifeste in carnis facinorosa cor
ruere permittunt. **S**ed notan
dū qz nōnunqz casus istoꝝ est cautela
electoz. nam electi cū respiciūt tales
in quodam religioso statu esse. 7 tñ p̄
ter occulta alia vitia. aut supbiam in
carnis lubricum vel alia peccata cade
re. talia in q̄ p̄siderantes incipiunt de
um magis timere. 7 in cunctis q̄ agūt
student cautiores esse 7 in humilitate
perseuerare. **I**sta tangit beatus grego.
xxiij. morali. exponens illud iob. Et
sterneret sibi aur̄ quasi lutum sic dices.
Nouet forsā se aliquem. cur miseri
cor̄s deus pmittit fieri ista vt leuiathā
iste nunc per suggestiones validas au
rum. id est viros sanctitatis claritate
fulgentes. quasi lutū sibi vitis in qui
nando substerneret. sed citius responde
bimus. qz aurum qd̄ prauis eius per
suasionibus quasi lutum sterni potuerit.
aurū ante dei oculos nunqz fuit. **S**epe
namqz homo multis peccatis inuolui
tur 7 in vna aliqua virtute magnus vi
detur. ipsa quoqz virtus inanis deficit.
qz dum innotescit hominibus p̄culdū
bio laudat. eiusqz laus inbianter appe
ritur vnde fit vt ipsa quoqz virtus nō
fit. dum abscondit qd̄ displicet. p̄ die
qd̄ placet. que vtiqz esse merita apud
deum possunt. quando 7 mala occulta
sunt 7 bona publicata. **P**lerumqz em̄
vt diximus latet superbia 7 castitas in
notescit. atz ideo diu ostensa castitas
circa finem vite perditur. qz cooperta
superbia vsqz ad finem incorrecta reti
net. **A**lius elemosinis vacat. propria
distribuit. sed tñ multis iniusticijs ser
uit. vel forsā se linguā in detractōibus
exerit. **E**t fit plerūqz vt is qui miseri
cor̄s fuerat. iuxta finem vite sue 7 rapa
citaris 7 crudelitatis stimulis inardes
n. iij.

scat quod valde iusto iudicio agitur quod perdat ante homines unde hominibus placuit qui hoc unde deo displicuit corrigere nunquam curavit. alius patientie studet sed invidere alijs et servare maliciam in corde non cauet. Fit quicquid impatiens quod latebat tolens. Hi itaque per aliquid aurum sunt et per aliquid lutum atque hoc aurum quasi lutum sternit. quando occultis exigentibus meritis etiam virtus que publice claruerat dissipat. Sepe etenim omnipotens deus occulta quorumdam mala diu tolerat. et aperta eorum bona electorum suorum vobis profutura dispensat nam nonnulli mundum nequaquam funditus deserentes. non perseveraturi angustum iter arripiunt. sed ad querendam angustam portam exemplo suo eos qui perseveraturi sunt accendunt. Unde et plerumque contingit ut ipsum hoc quod benevident vivere non sibi sed prius solis electis vivant. dum exemplis suis ad benevivendi studia perseveraturos aut non perseveraturi provocant. Sepe quosdam videmus via ingredi ad locum propositum festinare. quos alij quia euntes conspiciunt sequuntur. eundem pariter locum perunt. sed fit plerumque ut irruente aliquo in placationis articulo. post se redeant qui preibant et hi ad locum veniant. qui sequebantur. Idcirco enim virtutis iter non perseveraturi inchoant ut eis qui perventuri sunt. qua gradientur viam ostendant. quorum videlicet casus utilitate non modica electorum profectibus servit. quod illorum lapsum dum conspiciunt. de suo statu premiscunt et ruina que illos damnat. istos humiliat. Discunt enim in superbi adiutorij protectione confidere. dum plerumque conspiciunt de suis viribus cecidisse. Quando ergo bene agere vident reprobi. quasi planum iter electis sequuntur monstrantur.

Et quando vero in lapsum nequicie corruunt. electis post se pergentibus quasi cavendam supbie foveam ostendunt. **Hec greg.** De hoc etiam habet. xxxv. mora. ubi idem beatus greg. tractans illud. Qui docet nos super iumentis terre sic dicit. Jumenta terre sunt. qui vobis vite carnalis yma appetunt. volucres vero celi sunt. qui superbe curiositate studio sublimia perscrutant. illi vivendo se deponunt. infra quod sunt isti. inquitendo se elevant ultra quod possunt. illos in infimis voluptas deicit carnis. istos quasi in superioribus erigit libido curiositatis. illis per sacra eloquia dicitur. Noli te fieri sicut equus et mulus. quibus non est intellectus. istorum superbo labor increparum cum dicitur. Altiora te ne quesieris et fortiora te ne scrutatus fueris. Docet igitur nos deus super iumenta terre et volucres celi. quia dum hoc quod sumus agnoscimus nec carnis nos infirmitas deicit. nec spiritus superbia elevat. nec defluendo de sublimibus inflammamur. **Qui enim labitur carne. iumentorum appetitu persternitur. qui deo extollit mente. motivoluctum quasi levitatis penna subleuat.** Sed si vigilanter attendis. vultu meritis humilitas et carnis castimonia teneatur. cito cognoscimus. quia alterum custoditur ex altero. nam sepe superbia luxurie seminarium fuit. quia dum eos spiritus quasi in altum erexit caro in infimis merfit. Hi enim vultus secreta elevatur sed postmodum publice corruunt. quia dum occultis intumescunt moribus cordis. apertis cadunt lapsibus corporis. Sicque elati iusta fuerant feriendi retributione ut quod superbiendo se hominibus preferunt. luxuriando usque ad iumentorum similitudinem detulerunt. hinc quippe cum in honore esse non intellexit. operatus est iumentis etc. Quasi scientie eius illos in altum pena subleuavit.

rat. de q̄bo paul⁹ dicebat **Q**uā cū agno-
uissent deū non sicut deū glorificauerūt
⁊ gratias egerunt. **Q**uomō autem iu-
mentoz aut plus q̄ iumentoz volupta-
te ceciderunt subdit dicens Tradidit
illos deus in desideria cordis eoz in
immundiciā. **E**cce caro mersit quo su-
perba p̄scientia subleuauit. ⁊ a volatu
volucrum vltra appetituz lapsi sunt iu-
mentoz. atq; inde sub se p̄strati sunt.
vnde super se irrevidebant. **C**urandū
itaq; est ⁊ omni custodia mens a super-
bie tumore seruanda. non enim añ ocu-
los dei vacue transuolant cogitatōes
nostre. ⁊ nulla momenta t̄pis per ani-
mum transeunt sine statu retributiōis
Intus ergo videt deus q̄ mentem ele-
uat. ⁊ idcirco foris p̄mittit inualesce-
re q̄ deponat. intus prius extollit q̄
foris postmodū luxurie corruptōe feria-
tur. **O**culam videlicet culpā sequit̄
aperta percussio. vt malis exterioribz
interiora puniant ⁊ cor publice corru-
at q̄ latēter tumeat. **P**roinde p̄hu-
militatis custodiam seruanda est mū-
dicia castitatis. **U**nde. Si em̄ pie spi-
ritus sub deo premis. caro non illicite
super sp̄m eleuat. **H**abet quippe spi-
ritus p̄missum sibi dominiū carnis. si
tū sub domino recognoscit iura legit-
ime seruitutis. nam si aurozē superbiē
p̄temnit. ⁊ iure a subiecta carne pre-
lium suscipit. **U**nde ⁊ ille primus hō
inobediens mox vt superbiendo peccā-
uit pudenda p̄terit. **Q**ui enim p̄tume-
liam sp̄s deo intulit. mox p̄tumeliam
carnis inuenit. ⁊ qui aurozi suo subdi-
tus esse noluit. ius carnis subdire quas
regebat amisit. vt ⁊ in seipso videlicet
inobediētie sue p̄fusio redundaret. ⁊
supatus disceret quid elatus amisisset
Sic enim plerumq; virus libidinis de
radice nascit̄ elatiōis. qz tunc caro vi-
dit cū sp̄s latenter intumuit. **H**inc ē

enim q̄ longa p̄tinentia repente solui-
tur. hinc est q̄ plerumq; ⁊ vsq; ad semi-
um virginitas seruata vitiaf. **S**
Quia igit̄ negligit̄ humilitas cordis
rectus iudex despicit etiam integritatē
corporis. ⁊ quandoq; per apertuz
malum reprobos annūciat. q̄ dudum
reprobos in occulto tolerabat. nā qui
diu seruatum bonū subito perdit. ap̄
semetipsum intus aliud maluz tenuit
ex quo aliud malū subito erumpit per
quod ab omnipotenti deo etiā tunc ali-
enus exitit. quando se ei per mundici-
am corporis inhxere mōstrauit **Q**uia
igit̄ mentis elatio ad pollutōez pertra-
hit carnis. reprobos cor a volatu volu-
crum ad perulantiam labit iumentoz
Sancti aut̄ viri ne appetitu bestiali ad
luxurię raginem deuoluant. sollicit̄
te cogitatōes mentis a superbie vola-
tu custodiunt. ac ne in infima desipien-
do corruant. omne quod sublimiter sa-
piunt humiliter premūt. **R**ecte itaq;
dicitur. **Q**ui nos docet sup iumēta ter-
re. **S**ancti enim viri super iumēta ter-
re edocti sunt. quia quicquid in ymis
potest ambiēti despiciunt. quia nihil in
hac vita quod p̄terit querunt. **S**up
volucres quoq; celi eruditi sunt. **P**er
omnes immundoz sp̄um infidias cō-
prehendunt. ⁊ potestates aereas quas
adhuc per carnis infirmitatem tolerāt
etiam vite meritū calcant. **M**entes
quippe sanctorum transitoria cuncta
despiciunt. ⁊ sub se labi quicquid sup-
bit. quicquid p̄terit p̄templantur. ⁊
quasi in quodam rerum vertice consti-
tute. tanto sibi omnia subesse despiciūt.
quanto semetipsos auctori omniū sub-
dunt. atq; inde cūcta transcendūron-
te creatori omniū vera humilitate sub-
sternunt. **H**ec greg. **E**x his igit̄ dictis
colligere possum⁹ q̄ cautos ⁊ hūiles
nos eē opteat. si in vita religiosa ⁊ vit-
n. iij.

tuosa volumus vsq; ad finē p̄seuerare
R Sed q; de statu inordinato qui
 heu modo p̄ quosdam exerceat in ordi
 ne tractare incepimus. restat ut illa ite
 rum p̄sequamur. Unde p̄siderandum
 ut supra dictū est. q; monastica disci
 plina valde modernis t̄pib; deficit. ⁊
 a sua p̄fectiōe languescit. oēs que sua
 sunt querūt. ⁊ sp̄reto celesti desiderio.
 terrena auidē p̄cupiscūt. Cur igit̄ ad il
 la que p̄ diuino amore p̄tempsumus.
 p̄ malū desideriu; iterum redimus. ⁊
 vortum qd̄ p̄misimus deo p̄ inordina
 tam vitam als̄ affectionem violamus
De hoc p̄ petrum damia. sic d̄: Ad rā
 tam quippe fecem quotidie semetipso
 deterior mūdus iste deuoluī. ut nō so
 lum cuiuslibet siue secularis siue eccle
 siastice p̄dictionis ordo a statu suo col
 lapsus iaceat. sed etiam ipsa monastica
 disciplina soletenus ut ita dixerim re
 clinata ab assueta illa celsitudinis siue
 p̄fectione languescit. perit̄ pudor. ho
 nestas euauit religio cecidit. ⁊ facto
 velut agmine omnium sanctorū virtu
 tum turba p̄cul abscessit. Oēs em̄ que
 sua sunt querūt ⁊ p̄tempo celesti desi
 derio terram incessabiliter p̄cupiscūt.
Et q; sub ipso mundi sine post mundū
 inhyare nō desinunt. quasi post alta pe
 lagi in litus euecti terram remigio in
 amiter pulsant. Nos igit̄ qui mūdi ab
 renunciatores dicimur qui terreni fru
 ctus naufragium euasisse gloriamur.
 cur ad ea que p̄ diuino amore p̄temp
 sumus retrogradis mitentes gressib;.
 male estuanti desiderio recolemus. Et
 dum cautionem quam cū xp̄o pepigi
 mus frangimus. violate fidei porius
 tormenta metuere q̄ p̄mia possumus
 de nostra p̄uersione sperare. h̄c petrus
 damia. **I** Quicunq; ergo religio
 sus violat fidem agendo contra vortuz
 quod suo sponndit creatori. iure apo

stata debet censeri. naz sicut duob; mo
 dis receditur a deo siue vel ope in eorū
 sic duob; modis efficiunt̄ hoīes apo
 state relinquentes fidē aut̄ praua opa
 agentes. Unde si monachus agit con
 tra suam professionem mortaliter pec
 cando merito apostata debet nuncupa
 ri. etiaz si habitum deferat religionis
De quo beatus grego. super ezechie
 lem sic d̄: Sciendum q; sicut duobus
 modis a deo recedit̄. sic duob; modis
 a deo apostate hoīes fiunt. Nam vnus
 quisq; a creatore suo fide recedit. aut
 ope. sicut ergo q; a fide recedit apostat
 ta est. ita qui per aduersuz opus quod
 deseruerat redit ab oīpotenti deo apo
 stata absq; vlla dubietate deparabitur
 etiam si fidem tenere videat̄. h̄c greg
 go. **R** Notandum etiam q; sunt
 in sancta religione. qui solum gloria
 tur de eo q; plures annos habeāt in or
 dine. q; vero ipsi raro vel nunq; glorio
 se vixerunt modicum p̄pendunt. **U**
 tales q; in virtutib; nondum p̄fecer
 runt noncios se esse recognoscāt ⁊ nō
 monachos antiquos. Unde beatus ber
 nardus. Si in ordine. xl. annos egisti
 ⁊ virtutib; non p̄fecisti sed in p̄
 mo gradu stas quo intrasti. ego noui
 cium te iudico. **I** Est ⁊ aliud in or
 dine multum reprehensibile videlicet
 murmuratiōis vitium. Quod tamē
 beatus benedictus in regula prohibet
 discretissime dicens. Hoc ante omnia
 ammonentes ut absq; murmuratiōe
 sint fratres. quod mandatum regule
 a subditis minime obseruat̄. nā p̄pter
 modicam occasionem nōnulli fratres
 prozumpunt in murmuratiōes inter
 duz causantes de cibo ⁊ potu ⁊ ceteris
 minus discrete. Insuper d̄ iudicātes
 suos superiores ⁊ prelatos ac alios offi
 ciales asserētes ipsos inordinatos vel
 min⁹ p̄uidos aut negligētes eē s; t̄ice

Liber .I. Dist. III. Ca. VII.

debent tales monachi. ne propter vitium
murmurationis provocent iram dei. aut
etiam separent de numero filiorum eius
De hoc etiam beatus Basilius dicit. Non
erit de numero fratrum christi qui murmu-
rare incipiat ob exiguum victus sui. ve-
hementissima enim plaga anime mur-
mur ostendit fore. et susurratio huius
vite. hinc basilius. Et quicumque delecta-
tur in murmure privatur se divina solaci-
tione. Unde beatus iheronimus. Expers
eris solationis divine si solationem
recipis a murmure. hinc iheronimus
Et sicut subditi peccant mur-
murando. sic etiam prelati laborare et
studere debent ut non tent illis occasi-
onem murmurandi. ne forte et ipsi in-
currant propter hoc peccatum et iram dei.
Etiam sciendum est quod sicut pro-
ficientes in ordine efficiunt valde vir-
tuosi. sic econverso deficientes in bo-
nis moribus efficiunt multum vitiosi.
quod tales postposito omni timore dei. fa-
ciunt ea que non expediunt. scelera mul-
ta et enormia committendo. De huiusmodi re-
ligiosis dicit beatus augustinus. Sicut non
vidi meliores quam qui profecerunt in or-
dine. sic non vidi deteriores quam qui de-
fecerunt in eodem. Et notan-
dum quod omnes qui in statu religionis vi-
vunt inordinate. miserabiliores sunt
omnibus hominibus. quod nec deum habent
nec mundum. nam si explent suas volu-
ptates occulte peccando. tamen spiritum
deprehendi. et ideo frequenter in quadam
cordis angustia sunt constituti. Et ideo
seculo non habent. quod libere peccare
non presumunt. deum etiam non habent.
quod prevaricando eius indignationem in-
currunt. De hoc dicit beatus iheronimus
Nota de mundi contemptoribus. scilicet mona-
chis et alijs habitu religionis. si propositum
suum religiose vivendo impleverint
cum domino iudices erunt. si autem misera-

biliores omnibus hominibus. quod nec de-
um habent nec seculum. hinc iheronimus
Non solum tales in hoc mundo miserabi-
liores sunt. verum etiam eterna damnatione
apprehendet eos in futuro. Unde beatus
iheronimus. Qui in loco ordinis sine or-
dine vivunt ad illum ordinem deveniunt
ubi nullus ordo sed sempiternus hor-
ror inhabitat. P Unusquisque ergo
monachus et religiosus propendat et pro-
melcat periculum anime sue. et abstra-
hat se a concupiscentiis carnalibus. et ab
huius seculi vanitatibus non solum men-
te sed etiam corpore. quod perverari inter
homines seculares monachis minime ex-
pedit. maxime tamen illis qui nondum in
bono proposito et vita religiosa sunt fun-
dati. nam videndo et audiendo ea que in
seculo gerunt debilis animus faciliter
ad temptationem trahitur. et ideo mun-
dus et eius occupationes sunt fugiende
De hoc isaac abbas syrie sic dicit. Expe-
dit monacho nullatenus commiseri op-
pugnantibus eum. sed ab eorum aspectibus
abstinere. et elongare a propinquitate ip-
sorum. et hoc dico non solum pro ventre. sed
etiam pro omnibus in quibus examinatur
monachorum libertas. Cum enim homo
accedit ad deum fedus init cum domi-
no de his abstinere. que sunt hec. non
videre faciem mulierum. non respicere
formosorum aspectus. non concupis-
cere quicquam. vel epulari delicata. orna-
tum vestium non videre. non videre ho-
minum secularium dignitates. quod multas
vices acquirunt vitia de propinquitate
eorum. laxantium et alterantium arbi-
trarie sapientiam et propositum eius. sicut
aspectus bonorum movet arbitrium ha-
bentis zelum ut inclinetur ad operatio-
nem ipsorum. manifestum est quod ipsorum
contraria potentiam etiam habent ca-
privandi animam et si nihil agit plus
solitatio. ad infestationem tamen pre-

lior adducit. et infructuosa facit mentis perturbacione. Ad unumquodque namque corporis membrum habet homo pugnam. et debet custodire seipsum et dimidnuere pugnam suam in ipsis. Quamuis enim homo sibi facit violentiam ad bonum. piclita est tamen ex eis videndo semper atque percipiendo. hec abbas ysaac. **E**cce quod piculosum est monacho conuersari in seculo. monachi enim officium esse debet fugere turbas. amare silentium. fletibus insistere. simplicitati studere. innocentiam vite ac sanctimoniam amare. Si vero oppositum fecerit a culpa liber non erit. Hoc tangit hugo de sancto victore sic dicens. **L**iber a culpa non est qui alienus usurpat officium. Si monachus es. quid facis in turba. si amas silentium. cur de clamantibus assidue interesse delectaris. tu semper ieiunibus et fletibus debes insistere. et tu philosophari queris. simplicitas monachi philosophia eius. Sed docere inquis alios volo. non est tuum docere sed plangere. Si tamen doctor esse desideras audi quid facias utilitas habitus tui. et simplicitas vultus. innocentia vite et sanctitas pueris sationis tue docere debet homines. melius ergo fugiendo mundum doces quam sequendo. Hec hugo de sancto victore. Et beatus bernardus. Monachus non habet docentis sed plangentis officium cui opidum carcer esse debet et solitudo paradysus. hec bernardus. Unde quilibet deuotus monachus fugiat mundum et ea que in mundo sunt et religio se viuat. et quod foris ostendit hominibus per habitum. intus studeat seruare coram deo per bonam vitam. Ad hoc hortatur beatus gregorius sic dicens. Monachus reuerentia sui habitus in actibus in locutione. in cogitatione semper circumspiciat et ea que mundi sunt perfecte de-

ferat. et quod ostendit humanis oculis habitu. hoc ante oculos moribus presentat. hec gregorius. Laborer in quibus monachus ut a vitijs studeat abstinere et in virtutibus se exerceat. sit humilis mansuetus et caritativus et timore dei semper pre oculis habeat. nam de monachis inordinatis dicit abbas pastore sic. Qui querulosus est qui malum pro malo reddit monachus non est. qui maliciam in corde suo retinuerit monachus non est. qui iracundus est monachus non est. qui elatus et verbosus est monachus non est. Qui vero monachus est semper mansuetus est. humilis caritate plenus et timore dei semper et ubi quibus pre oculis habet non peccet. Hec abbas pastore. Item qualis debeat esse verus monachus dicit iohannes abbas in tractatu de xxx. gradibus sic. Monachus est qui solum que dei sunt agit cogitat et loquitur christo vnitus in omni tempore loco et negotio. Monachus est violentia nature indefinens et custodia sensuum indeficiens. Monachus est sanctificatum corpus expurgatum os et illuminata mens. Monachus est merens et dolens anima indefinenter. memoria se exercens vigilans et torquens. Et quis purus est fidelis et patientis monachus. qui sub obedientia labore et dolore calorem suum custodit inextinguibilem et ad suum exitum ignem igni et feruorem feruori et amorem amori et desiderium desiderio sollicitudinem sollicitudini quotidie addere non cessauit. Hec iohannes abbas. De virtute et conditione deuotorum et bonorum monachorum dicit beatus bernardus sic. Ille verus est monachus. qui deuotionem tenet in choro. patientiam in captatione. disciplinam in labore. meditationem in lectione. feruorem in oratione. castitatem in temptatione. tolerantiam in

aduersitate. humilitatē in prosperitate.
 hec berna **R** Si vero tantam per
 fectionem monachorum que modo per san
 ctos patres premissa vel alibi in scrip
 tura legitur propter nostram fragilitatem
 seruare nequimus. suppleat hoc in no
 bis humilitate scientie deuotio. com
 pungamur quoridie in fletibus quod diu
 peregrinamur a domino deo nostro et a luce
 vultus eius. Accusemur et confiteamur
 imperfectum nostrum et defectus nostros
 agnoscetes paupertatem nostram. dominus
 liberabit nos. Ad hoc faciendum horat
 nos beatus bernardus sic dicens. Mag
 nam tactorum professionis nostre supple
 at pietas et deuotio scientie humilia
 te. Sint nobis lacrime nostre panes
 die ac nocte quod diu de anime nostre ubi
 est deus tuus. hoc est quod diu peregrina
 mur a domino deo et a lumine vultus eius
 Unum quidem erat necessarium. sed qui
 nec in vno figimur nec in multis ope
 rando et laborando exercemur. in quo
 ordine purabimur. utinam cum illo de
 quo apostolus dicit. Et qui non operatur
 credenti autem in eum qui iustificat im
 piū. reputat fides eius ad iusticiam sicut
 positum gratie dei. utinam cum pecca
 trice illa cui multum dimissum est quo
 niam dilexit multum. nam et in diligen
 ter deum retributio magna. Sicque fratres
 obsecro non excusemur sed accusemur
 nos et confiteamur. et qui magni nominis
 vmbra et personale quoddam figmentum
 perfectionis apud homines induimus.
 apud deum scientie nostre cognoscen
 tes paupertatem non vbi quaque a verita
 te recedamus et veritas liberabit nos.
 hec berna. Et quis propter fragilitatem
 ac defectus nostros non valeamus per
 uenire ad perfectum statum monachorum.
 tamen per volumus cum adiutorio dei
 in bono opere nos exercere debemus.
 mensuram etiam virium nostrarum perpen

damus. et sicut quod superant vires ad ex
 tirpanda vitia et ad virtutes inseren
 das laboremus. Qui igitur ad sanctum
 ordinem nos venisse gaudemus. tota
 nostra intentio circa hoc versetur ut mens
 nostrarum virtutum armis accincta in spi
 rituali certamine debellare contendat.
 De his et alijs statum religiosorum tan
 gentibus petrus damiani sic dicit. Ple
 rosque vidimus iam dudum in sacro or
 dine constitutos. qui necdum norunt
 quid in ieiunijs. quid in vigilijs quid
 in reliquis celestis discipline ferre stu
 dijs potuissent. Et cum scriptura dicit.
 qui ignorat ignorabit. quo pacto vel a
 deo cognosci vel deum mereat cognosce
 re qui semetipsum in eius obsequio con
 uincit ignorare. Qui ergo semetipsum
 vult vincere suarum virium mensuram
 turpe est noticiam non habere. Quia
 quisquis in militia spiritualis agone pro
 fecerit in hoc probatio est. si iam debilio
 rem contra se vitiorum prumaciam sentit si
 surgentes in se motus carnis facile im
 primit. si tumultuantium cogitationum
 strepitum minore iam labore percipit. si
 nascetes carnalis illecebre spiritus mor
 ut oriri ceperint refecat. si tumentia su
 perbie luxurie ceterorumque vitiorum
 colla gladio prius diuini amoris ob
 truncant. Ceterum quid prodest. diu
 quempiam sacre interesse militiae que
 velut sub ipsa primi tyrocini rudimen
 ta remissis manibus et tenero pede ad
 huc publice videas claudicare. a qua
 nimirum negligentie dissolutione pre
 dicato egregius discipulos prohibet
 dicens. Remissas inquit manus et dis
 soluta genua erigite. et gressus rectos
 facite pedibus vestris. ne claudicans
 quis erret. Docta manus ad prelium
 facile venit ad triumphum. Corpus
 attritum lorica promptum fertur ad
 pugnam. Monacho nempe cui adhuc

impossibile est superbiam premere. auariciam cohibere. inuidie fauces extrin-
guere. nudam mentem a luxurie peru-
lantia custodire. qui virus malicie ad-
uersus offendentem nequit expellere.
qui pro seruanda censura iusticie suc-
cumbit iniuriam sustinere. quid aliud
dicendus est. nisi quod quantum ad pro-
fessionem quidem iam in sacra militia
nomen dedit. sed quid sit spirituale cer-
tamen penitus non agnouit. ymo ad p-
fectionem tendentibus hoc totis viribus
observare necesse est ut salubriter rigi-
di magis discant ista nocere atque vin-
cere. **P**udeantque hi qui se mortuos p-
fitent esse cum christo rebelles motus car-
nis. ac passiones animorum adhuc in
se procaciter viuere. **D**iscat igitur mi-
les christi dum adhuc nouus est manus
pserere. discat emergentibus quibusque
vitiis. putres dictauerit obuiare. huc
illuc circumductis viuacis experientie
oculis. quidus vertat. et singulis quib-
usque iaculis que munitur agrue defen-
sionis regmen opponat. ut superbiam
humilitate deficiat. gula sobrietate re-
stringat. mansuetudine iracundiam
calcet. **A**uaritiam largitate refrener.
ardorem libidinis terrore perpetui ig-
nis extinguat. odij trabem flamma sua-
uissime caritatis exurat. **D**electat cer-
te deus isto certamine qui subtiliter ac
p-funde p-siderat totum quicquid est il-
lud. quod versat in mente. **G**ratulantur
angeli ad tale spectaculum. videntes
quod humana natura in eo quod contra se ipsam
pugnat ad eorum se p-sortium unde fuerat
eiecta reformatur. et sibi rixando ad
veram pculdubio pacem tendit quas
olim sibi met p-senciendo quod non repug-
navit amisit. nec conqueramur fratres
mei si ad vorum mox cuncta non vinci-
mus si huius consuetudine certaminis
erumnas labores angustias et grauissi-

imum sepe fluctuantis anime redium susti-
nemus. in hoc enim nobis divina dispensa-
tione. p-spicitur. ne repentina victo-
ria in arrogantiam animus noster ex-
tollatur et de altitudine sua p-fundius
corruat si non auctori deo sed victorie
vires attribuat. **U**nde fratres carissimi
mi qui ad sacrum ordinem nos venisse
gaudemus. hic nostra tota interior
fari debet. videlicet ut mens nostra vic-
torem armis in spirituali certamine
se semper exerceat. vitiorum potentia.
que circa nos mitescere nesciunt. ser-
uido spiritu debellare contendat. para-
ti simus semper irruentes vitiorum cune-
os ac fremetes bestias de agro nostri
cordis eiecerit. nullumque eis in ea que
nostri iuris sunt permittamus locum p-
uerse dominationis habere. hoc peritus
dandi. **S** Audiuius igitur nunc
ex premissis p-dictionem et dissolutam
vitam quorundam fratrum in habitu
quidem religionis existentium. sed p-
uerse viuentium. audiuius etiam con-
uersationem sanctam et ordinatam re-
ligiosorum ac deuotorum monachorum.
Quisquis ergo in bono proposito et in
statu religioso se esse deprehenderit. in
eodem sancto proposito ac p-uerse facione
bona seu virtuosa studeat p-ficere ac p-
seuerare. ut cum sanctis et religiosis mo-
nachis premium et gloriam post hanc
vitam valeat obtinere. **Q**uisquis vero
indissoluta inordinata ac p-uerse vita
se positum esse p-spererit. timores mor-
tis et penam gehenne ante oculos men-
tis reducat. et penitentiam a suis p-
actibus agere non obmittat. **Q**uisquid
ergo p-uerse agendo contra dominum
se p-misisse senserit hoc totum p-
penitentie superius p-missa videlicet
p-contritionem p-essionem et satisfacti-
onem delere studeat. p-umat in quibus se ip-
sum per cordis p-contritionem. lacrimas

fundendo. per oris confessionem rubo-
 rem sustinendo. per satisfactōnem ope-
 ray virtuosa exercendo. ⁊ de cetero a si-
 milibus malis cauendo. Qui autem sic
 se punit veniam suorum scelerum a do-
 mino sequetur. De tali penitente di-
 cit beatus augustinus. Quid est homo
 penitens nisi homo iratus sibi. qui ut a
 deo accipiat veniam suo iudicio de se-
 ipso exigit penam. hec augustinus. Non
 solum autem talis penitens peccatorū
 veniam. imo etiam gratiam in presen-
 ti ⁊ si perseueraverit gloriam in futuro.
 a christo domino obtinebit. sed ⁊ sta-
 tum pristinum religiosorum monachorum
 propter mala ⁊ peruersa opera perditum
 per huiusmodi penitentiam se domino
 cooperante reformabit. Sic igitur ha-
 temus de statu incipientium qui ut su-
 pra dictum est persistit in vera penitentia
 ⁊ eius partibus. videlicet contritōne
 confessione. ⁊ satisfactione. ⁊ quibus-
 dam circumstantiis rangentibus eius-
 dem penitentiae partes. De quibus om-
 nibus prout dominus donauit tractan-
 do hanc materiam dicta quedam ⁊ au-
 toritates sanctorum patrum in vnum
 collegi ut conditio siue status incipi-
 entium siue penitentium aliquantulum ista
 legentibus pateat.

Explicit liber primus
 Valogranati.

Incipit secundus liber qui tractat
 de statu proficientium.

Distinctio I. Filius

Acepta infor-
 matione a te pater ⁊ doctri-
 na salubri de statu peniten-
 tium seu incipientium. nūc instrui de-
 sidero de statu proficientium. ⁊ primo in
 quo persistit status proficientium de hoc p-
 te cupio edoceri.

Capitulum I. Pater. I

Lire de-
 bes quod status pro-
 ficientium prout su-
 pra dictum est in
 tribus persistit. vi-
 delicet in pecca-
 torum siue vitiorum
 detestatio. in virtutum operatio. ⁊ in
 temptationum perpassio. Postquam igitur
 peccator post multa flagicia ⁊ crimi-
 na est ad deum conuersus per penitentiam
 ⁊ in eadem studet domino cooperante
 cum omni sollicitudine perseverare.
 hic talis statum incipientium est egres-
 sus. **U** Sed necesse est ut quilibet
 penitens seu deo seruans incipiens p-
 acta penitentia. vel adhuc in actu peni-
 tentie existens peccata perpetrata aut
 quecumque alia scelera nondum comis-
 sa ex totis viribus ⁊ cum summa dili-
 gentia vitare teneat omne peccatum mor-
 tale detestando si desiderat statum pro-
 ficientium ingredi. qui ut dictum est
 primo persistit in vitiorum detestatione.

Filius.

Quid est peccatum quod primo
 detestari seu vitare debent pro-
 ficientes.

Ca. II. Pater. X